

LIBER PRIMUS.

Ierusalem, totius Iudee metropolim, non ignobilem nec ignotam ciuitatem, regalibus honorificentis in immensum multotiens decoratam, multotiens a tyrannis hostibus obsessam, et ad solum usque dirutam, et a propriis filiis in captiuitatem abductis orbatam, uariasque temporum tumultuationes ante saluatoris aduentum perpessam, nouerunt qui uel historiographorum libros saltem tenuiter legerunt, uel qui computantium relationi aures audiendi auidas accomodauerunt. Iam uero Christum predicantem super eam flesse, et eius abolitionem denuntiasse, nullus ignorat, nisi quis forte paginam euangelii imprudens et impudens uecorditer conculcat. Quod quomodo acciderit, legenti gesta Titi et Vespasiani indifficiliter patebit: quam lectionem uir eloquentissimus Iosephus stilo celebri consecrauit. Ipsam iterum reedificatam et Christianis insignibus insignitam et ecclesiarum edificiis decentissimis honoratam, ipsa adhuc loquuntur edificia, et quibus tota ciuitas circumuallatur prouecta testantur moenia. Que ciuitas, quoniam in ipsius sue Christianitatis temporibus Christo suo quam oportuit minus obtemperauit, terreno regi subiugata rursum seruiuit, quia celesti imperatori militare pedetentim contempsit. Facta est igitur Babilonico admirabili tempore diutino tributaria, que superba ceruicositate a Christo suo deuiauerat. Quamobrem seruierunt dominis prophanis si qui mortem euaserunt uel captiuitatem, eiusdem urbis coloni; et dominati sunt filiis indigenis gentiles aduenticii. Pollutum est nimirum sanctum Dei templum; et facta est aula Dei gentium conuenarum irreuerenter conuenticulum. Domus orationis spelunca latronum facta est, et filiis suis mater Ecclesia in nouercam alienata est. Sane Sancti Sepulchri ecclesiam Paulo seruari sinebant honorificentius: non quia multum de religione Christiana curabant, sed quoniam taliter utilitatibus et cupiditatibus suis satisfaciebant. Aduentabant siquidem a remotis orbis partibus Christiani, orationis gratia, et honorabant sanctuarium illud largifluis oblationibus. Confluentes autem Christianos multimodis gentiles angariis affligebant; et opimis euectionibus, quas attulerant, peregrinos funditus emungebant, utpote quos et de uecturis conducendis inuitos in uia compellebant, et ab introitu desiderate et diu quesite ciuitatis, quousque ingrediendi pretium dedissent, coercebant; et sic uariis exactionibus eos pauperabant; ad extremum uero ab iniuriatis corporibus animas plerumque tormentis profligatas extorquebant. Ecclesiarium etiam alias in usus peculiares gens barbara reduxerant, aut in ipsis iumenta sua stabulantes, aut si quid est ignominiosius in eis operantes. Exacerbauerunt itaque contra se Deum, qui Deum abominabiliter inhonorauerunt; et loca sancta illicitis et foedis actibus dehonestauerunt. Decreuit igitur eos diuinum consilium castigare; et per eos quibus imperitauerant deliberauit eos a Deo locis dicatis eliminare. Iam enim gentiles usque Antiochiam imperium suum dilatauerant; et similiter ipsius sancte ciuitatis loca gloriosa fedauerant. Iccirco irritauerant in se furorem omnipotentis, quoniam operum suorum fetorem emisserant in celum. Videbamus aliquando ciues ipsius Ierusalem, inter nos, mendicos et exules: uidebamus indigenas Antiochie casum locorum sanctorum deplorantes sibi que pauperatis suppliciter stipem publicam implorantes. Aliqui condolebamus egenis, id ipsum siquidem per nostros, si quando reuertebantur, audiebamus peregrinos. Publice predicationis causa, papa Romanus, Urbanus nomine, uenit in Gallias, et prout erat disertus seminiuerbius, uerbum Dei passim seminabat. Sane Placentie concilio generali

celebrato, prelibatus pontifex paulo post Aruernis aduenit, ibique cum multis Galliarum episcopis et abbatibus iterum generalem synodum celebrauit. In qua, que ad fidem pertinebant premissis, de Christianorum Ierosolimitanorum et Antiochenorum casibus erumnosis huiuscemodi sermonem subiunxit. Confluxerant etiam ad concilium e multis regionibus uiri potentes et honorati innumeri, quamuis cingulo laicalis militie superbi. Itaque residens in pulpito sic perorauit.

Sermo Urbani pape.

‘Audiuimus, fratres dilectissimi, et audistis, quod sine profundis singultibus retractare nequaquam possumus, quantis calamitatibus, quantis incommoditatibus, quam diris contritionibus, in Ierusalem et in Antiochia et in ceteris orientalis plage ciuitatibus, Christiani nostri, fratres nostri, membra Christi, flagellantur, opprimuntur, iniuriuntur. Germani fratres uestri, contubernales uestri, couterini uestri. Nam eiusdem Christi et eiusdem ecclesie filii estis, in ipsis suis domibus hereditariis uel alienis dominis mancipantur, uel ex ipsis exploduntur, aut inter nos mendicant; aut, quod grauius est, in ipsis suis patrimoniis uenales exulant et uapulant. Effunditur sanguis Christianus, Christi sanguine redemptus; et caro Christiana, carni Christi consanguinea, nefandis ineptiis et seruitutibus nefariis mancipatur. Illis in urbibus ubique luctus, ubique miseria, ubique gemitus. Suspiriosus dico; ecclesie in quibus olim diuina celebrata sunt sacrificia, proh dolor, ecce animalibus eorum stabula preparantur. Nequam homines sanctas occupauere ciuitates. Turci spurii et immundi nostris confratribus dominantur. Antiochie beatus Petrus primus presedit episcopus. Ecce in ipsa ecclesia gentiles suas collocauere superstitiones; et religionem Christianam, quam potissimum coluisse debuerant, ab aula Deo dicata turpiter eliminauerunt. Predia sanctorum stipendiis dedita et nobilium patrimonia sustentandis pauperibus contradita pagane tyrannidi subiiciuntur; eisque in proprios usus redactis domini crudeles abutuntur. Sacerdotium Dei humotenus conculcatum est. Sanctuarium Dei, proh nefas, ubique profanatum est. Si qui adhuc ibi latitant Christiani, inauditis exquiruntur tormentis. De sancta Ierusalem, fratres, hucusque quasi loqui dissimulauius, quia ualde loqui de ea pertimescimus et erubescimus: quoniam ipsa ciuitas, in qua, prout omnes nostis, Christus ipse pro nobis passus est, peccatis nostris exigentibus, sub spurcitiam paganorum redacta est, Deique seruituti, ad ignominiam nostram dico, subducta est. Quod enim ita est improprietatis nostri cumulus est Christianorum qui ita promeruimus magnum dedecus est. Cui seruit nunc ecclesia beate Marie, in qua ipsa pro corpore sepulta fuit in ualle Iosaphat? Sed quid templum Salomonis immo Domini pretermisimus, in quo simulacra sua barbare nationes contra ius et fas modo collocata uenerantur? De sepulcro dominico ideo reminisci supersedimus, quoniam quidam uestrum oculis uestris uidistis quante abominationi traditum sit. Inde uiolenter abstrahunt Turci quas pro helemosina illuc multotiens intulistis oblationes; ibi nimirum multas et innumeras religioni nostre ingerunt irrisiones. Et tamen illo in loco, non ignota loquor, requieuit ibi Deus pro nobis mortuus est, ibi sepultus est. Quam pretiosus locus sepulture domini locus concupiscibilis, locus incomparabilis. Neque ibi siquidem Deus adhuc annum pretermittit facere miraculum: cum in diebus passionis sue, extinctis omnibus et in sepulcro et in ecclesia circum circa luminibus, iubare diuino lampades extincte reaccenduntur. Cuius pectus silicinum, fratres, tantum miraculum non emolliat? Credite mihi, bestialis homo et insulsi capitis est, cuius cor uirtus diuina tam

presens ad fidem non euerberat. Et tamen gentiles cum Christianis ista uident communiter, nec emendantur. Perterrentur equidem, sed non conuertuntur ad fidem: nec mirum, quoniam multis obcecatio illis dominatur. Quantis afflictationibus uos, qui adestis, qui redistis, iniuriauerint, uos ipsi melius nostis, qui substantias uestras qui sanguinem uestrum inibi Deo immolastis. Hec iccirco, karissimi, dixerimus, ut uos ipsos sermonis nostri testes habeamus. Plures supersunt et fratrum nostrorum miserie, et ecclesiarum Dei depopulationes, que singulatim possemus referre; sed instant lacrimae et gemitus, instant suspiria et singultus. Ploremus, fratres, eia ploremus et cum psalmista medullitus plorantes ingemiscamus. Nos miseri, nos infelices quorum diebus prophetia ista completa est. Deus, uenerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum; posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina seruorum tuorum escas uolatibus celi, carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem innocentem, tanquam aquam in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. Ve nobis, fratres, nos, qui iam facti sumus opprobrium uicinis nostris, subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt, condoleamus et compatiamur fratribus nostris, saltem in lacrimis. Nos abiectio plebis facti, et omnium deteriores, immanissimam sanctissime terre plangamus deuastationem. Quam terram merito sanctam dixerimus, in qua non est etiam passus pedis quem non illustrauerit et sanctificauerit uel corpus uel umbra saluatoris, uel gloriosa presentia sancte Dei genitricis, uel amplectendus apostolorum comeatus, uel martirum ebibendus sanguis effusus. Quam beati, O Stephane protomartir, qui te laureauerunt lapides? Quam felices, O Bapista Iohannes, qui tibi ad saluatorem baptizandum seruierunt Iordanici latices? Filii Israel ab Egiptus educti, qui, Rubro Mari transito <uos>, prefigurauerunt, terram illam armis suis, Iesu duce, sibi uindicauerunt; Iebuseos et alios conuenas inde expulerunt; et instar Ierusalem celestis, Ierusalem terrenam incoluerunt. Quid dicimus, fratres? Audite et intelligite. Vos accincti cingulo militie, magno superbitis supercilio; fratres uestros laniatis, atque inter uos dissecamini. Non est hec militia Christi, que discerpit ouile redemptoris. Sancta ecclesia ad suorum opitulationem sibi reseruauit militiam, sed uos eam male deprauatis in malitiam. Ut ueritatem fateamur, cuius precones esse debemus, uere non tenetis uiam per quam eatis ad salutem et uitam. Vos pupillorum oppressores, uos uiduarum predones, uos homicide, uos sacrilegi, uos alieni iuris direptores. Vos pro effundendo sanguine Christiano expectatis latrocinantium stipendia; et sicut uultures odorantur cadauera, sic longin quarum partium auspicamini et sectamini bella. Certe uia ista pessima est, quoniam omnino a Deo remota est. Porro si uultis animabus uestris consuli, aut istiusmodi militie cingulum quantocius deponite, aut Christi milites audacter procedite, et ad defendendam orientalem ecclesiam uelocius concurrite. Hec est enim de qua totius uestre salutis emanauerunt gaudia, que distillauit in os uestrum diuini lactis uerba, que uobis propinauit euangeliorum sacrosancta dogmata. Hec ideo, fratres, dicimus, ut et manus homicidas a fraterna nece contineatis; et pro fidei domesticis uos exteris nationibus opponatis; et sub Iesu Christo, duce nostro, acies Christiana, acies inuictissima, melius quam ipsi ueteres Iacobite, pro uestra Ierusalem decertetis; et Turcos qui in ea sunt, nefandiores quam Iebuseos, impugnetis et expugnetis. Pulchrum sit uobis in illa ciuitate mori pro Christo, in qua Christus pro uobis mortuus est. Ceterum si uos citra mori contigerit, id ipsum autumate mori in uia, si tamen in sua Christus uos inuenerit militia. Deus eiusdem denarii retributor est, prima et hora undecima. Horrendum est, fratres, horrendum est, uos in Christianos rapacem manum extendere; minus malum est in Sarracenos gladium uibrare;

singulare bonum est, quia et caritas est, pro fratribus animas ponere. Ne uero de crastinis euectionibus solliciti sitis: sciatis quia timentibus Deum nichil deest, nec his qui eum diligunt in ueritate. Facultates etiam inimicorum uestre erunt: quoniam et illorum thesauros expoliabitis, et uel uictoriosi ad propria remeabitis, uel sanguine uestro purpurati perenne brauium adipiscemini. Tali imperatori militare debetis, cui omnis non deest potentia, cui que rependat nulla desunt stipendia. Via breuis est, labor permodicus est qui tamen immarcescibilem uobis rependet coronam. Iam nunc igitur auctoritate loquamur prophetica. Accingere, o homo unusquisque, gladio tuo super femur tuum, potentissime. Accingimini, inquam, et estote filii potentes: quoniam melius est uobis mori in bello, quam uidere mala gentis uestre et sanctorum. Non uos demulceant illecebrosa blandimenta mulierum necque uestrarum, quin eat; nec uos deterreant perferendi labores, quatinus remaneatis.’

Et conuersus ad episcopos:

‘Vos, inquit, fratres et coepiscopi, uos consacerdotes et coheredes Christi, per ecclesias uobis commissas id ipsum annuntiate, et uiam in Ierusalem toto ore uiriliter predicate. Confessis peccatorum suorum ignorantium securi de Christo celerem paciscimini ueniam. Vos autem qui ituri estis, habebitis nos pro uobis oratores; nos habeamus uos pro populo Dei pugnatores. Nostrum est orare, uestrum sit contra Amalechitas pugnare. Nos extendemus cum Moyse manus indefessas, orantes in celum; uos exerite et uibrate intrepidi preliatores in Amalech gladium.’

Finit sermo Urbani Pape

His uel aliis huiusmodi a domino apostolico his qui aderant luculenter intimatis, alii suffundebantur lacrimis ora; alii trepidabant, alii super hac re disceptabant. Inter omnes autem in eodem concilio, nobis uidentibus, uir magni nominis et summe ingenuitatis episcopus Podiensis, nomine Aimarus, ad dominum papam uultu iocundus accessit, et genu flexo licentiam et benedictionem eundi poposcit et impetrauit; insuper et ab apostolico mandatum promeruit, ut omnes ei obedirent <et ipse>, pro officio suo in omnibus exercitui patrocineretur; utpote quem omnes magne strenuitatis et singularis industrie presulem nouerant. Digno itaque exercitui Dei inuento primicerio prebuit assensum multitudo multa nobilium; et statim omnes in uestibus superamictis consuerunt sancte crucis uexillum. Sic etenim papa preceperat; et ituris hoc signum facere complacuerat. Quippe predicauerat summus pontifex dominum dixisse sequacibus suis:

‘Si quis non baiulat crucem suam et uenit post me, non potest meus esse discipulus. Iccirco, inquit, debetis uobis crucem coaptare uestris in uestibus, quatinus et ex hoc tutiores incedatis, et his qui uiderint et exemplum et incitamentum suggeratis.’

Dum hec agerentur, ecce ex improviso affuerunt legati comitis Tolosani, Raimundi uidelicet de Sancto Egidio, qui ipsum iturum iamque crucem sibi coaptasse pape retulerunt, et in concilio testati sunt.

‘Adiuncti sunt etiam ipsi, inquiunt, milites innumeri, et populum in ducatu suo conducet quam plurimum.’

Et adiecerunt: ‘Si quis est Dei, iungatur ei, quoniam et opes suas indigentibus communicabit, et auxilium et consilium suum nemini uiantium denegabit. Ecce, Deo gratias, iam Christianis ituris duo ultronei processere duces, ecce sacerdotium et regnum, clericalis ordo et laicalis ad exercitum Dei conducendum concordant. Episcopus et comes, Moysen et Aaron nobis reimaginantur.’

His auditis, si qui pussillanimes heri extiterant, hodie animabantur, et sancta cruce passim palliabantur. Solutum est concilium, et nos unusquisque properantes rediuimus ad propria. Predicabant episcopi, et uoce liberiori iam illud idem uociferabantur laici. Verbum Dei seminabatur, et cotidie numerus Ierosolimitanorum augebatur, uerecundabantur qui remanebant, etiam coram gloriabantur qui peregrinaturi disponebant. Alii alios cohortabantur, et in angulis et in compitis, inde singuli sermocinabantur. Nimirum pro his agendis dicunt quedam diuinitus contigisse signa, que nos omnino non ignoramus uera. Anno siquidem ab incarnatione domini millesimo nonagesimo quinto, pridie nonarum Aprilium, feria quarta, luna uicesima quinta, uisus est ab innumeris inspectoribus in Galliis tantus stellarum discursus, ut grando, nisi lucerent, pro densitate putarentur. Opinabantur etiam quidam eas cecidisse; nos tamen de earum occubitu nichil temere presumimus affirmare. Nouimus tamen, ueritate testante, quia quandoque stelle cadent de celo. De discursu autem uel earum coruscationibus, si quis hesitat, uel nobis credat, uel annalibus nostris, in quibus id notatum repperiet, saltem adquiescat. Quid autem concursus iste precipue portenderit minime diffinimus, presertim cum nobis nondum datum sit nosse misterium Dei. Sed per parabolas et quasdam competentias motui stellarum Christianitatis motum comparabant. Quippe anno subsequente et synodus Aruernis habita est, et uia inchoata est. Preter hec omnia, quedam Christianis intima inspirabatur uoluntas, ut pene omnes iter arriperent, si stipendiorum facultas eis suppeteret. Letabantur patres, filiis abscedentibus; gaudebant uxores, abeuntibus maritis dilectissimis; plusque tristabantur quia remanebant, plures tamen abierunt, quam quod uel uix, uel nullatenus redituri earum uiri properabant. Et mirum in modum, quod fieri solet in mortibus carorum, lacrimas his et illis extorquebat iocunditatis affectus. Excessit tamen medicina modum, quia plus quam debuit in quibusdam eundi uoluntas subrepsit. Nam et multi heremite et reclusi et monachi, domiciliis suis non satis sapienter relictis, ire uiam perrexerunt. Quidam tamen, orationis gratia, ab abbatibus suis accepta licentia, profecti sunt; plures autem fugiendo se subdlexerunt. Multi etiam de gente plebeia crucem sibi diuinitus innatam iactitando ostentabant: quod et idem quedam et mulierculis presumpserunt. Hoc enim falsum omnino deprehensum est. Alii uero ferrum calidum instar crucis sibi adhibuerunt, uel peste iactantie, uel bone sue uoluntatis ostentatione. Sed de his ut libet. Talibus enim rumoribus concursus euntium in tantum augmentabatur, ut iam esset numerus innumerus. Hec iccirco inseruimus, ne uel aliquid preterisse uideamur, uel nostratibus, in uanitatibus suis, pepercisse redarguamur. Nec tantummodo populares citramontanos homines his rumor exciuit, sed palatinos consules et regios tyrannos cieuit; uidelicet Hugonem Magnum, fratrem regis Francorum; Robertum Normannie comitem, Anglorum regis filium; iterum Robertum Flandrensem. In Alemannie partibus dux Godefredus, cum fratre suo Balduino, sermonem hunc recepit, et iterum alius Balduinus comes de Monte. Ultra montes quoque, in Apulia scilicet, uerbum istud percrebuit et Boamundum, uirum admodum industrium, Roberti Guischardi filium, ducis Rogerii fratrem uocauit, eique Tancredum, nepotem suum, Richardum de Principatu sociauit. Porro si de uiris consularibus loqui attentarem, nec de Radulfo Balgenciacensi tacerem, nec Ebrardum de Puisat pretermitterem, nec de Centorio de Bieria, nec de Guillemo Amaneo quasi dissimularem, nec multos alios stilus noster fastidiret: qui tamen preclaris facinoribus suis se ipsos magnificauerunt, et in exercitu Dei se laudabiliter habuerunt. Nec tamen hos uel alios emula preteribit obliuio, ubi se opportuna offeret occasio. Predicti itaque uiri, expeditionem Dei aggressi,

Constantinopolim, imperatorie dignitatis ciuitatem, cum populis innumeris appropinquauerunt. Neque siquidem ipsam Angliam, uel alias maritimas insulas, licet a nobis undisoni maris abyssu ab orbe remotas, tonitruum illud latere potuit; immo et Britones et Gascones, et extremos hominum Gallicos, fama perneciter succrescens animauit et armauit. Venecii quoque et Pisani et Ienuani, et qui uel oceani uel maris Mediterranei litus incolebant, nauibus onustis armis et hominibus, machinis et uictualibus, mare sulcantes operuerunt; et qui terra ibant, uniuerse terre faciem, tanquam locuste, occuluerunt. Transeundum fuit predictis Alamannis per Hungariam, et transierunt. Petrus quidam, magnus heremita, cum multis Alemannis et Francis plurimis, subsequens agmen precesserat, et regiam ad urbem applicuerat. Inuenit tamen multos Lumbardos et Longobardos et iterum Alemannos qui eum precesserant; et ex imperatoris responso, uenientem exercitum sustinebant. Imperator autem interim eis mercatum dari iusserat, sicut erat rectum, in ciuitate. Mandando quoque mandauerat, ne quemdam sinum maris, quem brachium Sancti Georgii uocant, transfretarent, quousque maximus qui subsequebatur exercitus aduenisset.

‘Si enim, ait, aliter egeritis, efferi gentiles in uos irruent, et imbellem hanc periment legionem.’

Quod et sic postea contigit. Gens etenim illa sine rege, sine duce, uariis aggregata locis, indisciplinate uiuentes, in res alienas rapaciter inuolabant, et plumbum, de quo ecclesie cooperte fuerant, absportabant et uendebant; necnon et palatia destruebant, et in omnibus se nequiter agebant. His cognitis, imperator iratus est ualde, quippe qui beneficiis suis eos iam uidebat ingratos. Coegit itaque eos transfretare expulsos a ciuitate. Qui transfretati, multis iterum illicitis in Christianos patratibus, nam et domos eorum et ecclesias, hostiliter terra depredata, cremauerunt, tandem uenerunt Nichomiam. Illic, Lombardis et Longobardis, et Alamannis a Francis separatis, Franci siquidem ferociore et intractabiliores erant, et ob id, ad omne malum procliuiore, prefecerunt sibi gentes alie, Francis remotis, quemdam Rainaldum; et sub eius ducatu ingressi sunt Romaniam. Ultra Nicenam autem ciuitatem progredientes quatuor itinere dierum, inuenerunt quoddam castellum cui nomen Exerogorga, incertum an timore an industria, incolis omnibus uacuum. Illud igitur intrantes causa hospitandi, ibi demorati sunt, quippe ipsum inuenerunt omnium uictualium redundantia plenum. Quo Turci per exploratores suos cognito, haut mora circumuallare castellum festinauerunt. Rainaldus cum suis castellum exierat, ut Turcis uenientibus pretenderet insidias. Preualuerunt autem Turci, et multos ex eis gladio ceciderunt; si qui uero potuerunt, fuga elapsi, in castellum recepti sunt. Quo undique obsessu, aquam illis confestim abstulerunt. Fons etenim et puteus, quo castellum sustentabatur, extra erat; quem utrumque uiriliter circumseptum Turcorum exercitus indesinenter obseruabat. Nichil laborantibus aque penuria durius. Nichil tutius tuta expugnat loca, quam intolerabilis sitis iniuria. Coacti sunt ergo Christiani suorum sanguinem elicere et bibere iumentorum. Alii pannos in cisternas limosas deponebant, et si quid humoris inuenissent, in os suum exprimere non erubescabant. Dictum est, quod nimis turpe est, quoniam quidam in manibus suis micturiebant et sorbebant. Alii, si forte repperissent terram humidam uel frigidam, fodiebant; et in ipsa uel nudi supinabantur, uel suis apponebant pectoribus, ut saltem sic quoquomodo refrigerarentur. Quis in tantis anxius angustii uiuere potuit? Sustinuerunt tamen moribundi grandem hanc per octo dies incommoditatem, sacerdotibus qui aderant sic interim sermocinantibus.

‘Sustinete, fratres; ut enim tentet uos adest Deus. Nolite itaque desperare in his etiam magnis tribulationibus, sed efficite ignauiter, ut qui eius prouocastis iram, uel in arto positi nunc, eius largifluam uobis euerberetis misericordiam. Promereri poteritis in tali, angustia positi eius beneficium, si ad ipsius toto corde confugietis auxilium. Ipse olim percuti iussit in deserto Sina petram; et fluxerunt aque, et biberunt patres nostri in satietate. Adhuc est eiusdem potentie; adhuc est eiusdem misericordie. Si uos modo non exaudierit, culpa nostra est; si uos modo non respexerit, nostra est negligentia. Reminiscamini quoniam grauiter eum offendimus, et irritauimus, quia in rerum fraternarum rapacitate et in ecclesiarum destructione inexplebiler crassati sumus.’

Hec illis sacerdotes cotidie referebant, sed illi nullo uino compunctionis potari poterant. Computruerant illi, tanquam iumenta in stercore suis ideoque de peccatis suis, indurati corde cum pharaone, Deo satisfacere nequaquam potuerunt: quocirca perierunt. Obturauerunt igitur aures suas, aspidibus surdiores, contra uoces incantantium sapienter; et iccirco reuera operati sunt insipienter. Quin Domini dux eorum Rainaldus cum Turcis consiliatus est, et ut eis, si posset, fratres suos proderet pactus est. Exiuit itaque cum multis, fingens se ad bellum procedere, et transfuga fugit ad Turcos. Qui remanserant, inhonestam coacti fecerunt deditionem; et, o miserum facinus, uersi in desperationem, contra Deum abominabilem commiserunt apostasiam. Illi uero qui fidei sue testimonium perhibuerunt, uel capitalem subire sententiam; uel in signum positi, sagittati sunt; uel abinuicem diuisi, pro uili pretio uenundati sunt; uel in captiuitatem abducti sunt: alii in Antiocham, alii in Corosanum, alii in Aleph, aut ubi de eis triumphantibus et captiuantibus captiuos captiuatum ire magis complacuit: qui tamen pro fidei Christiane inconuulso tenore glorioso fine quieuerunt. Hanc persecutionem primam perpessi sunt Christiani tertio kalendas Octobris. Audientes interim Turci quod Petrus heremita et Walterius cognomento Sine habere, in alia ciuitate, cui nomen Ciuitot, prope Nicenam essent, persequi aggressi sunt illos, pro secundis successibus rabidiores, et more luporum debacantium uel foete tigridis, sanguini effundendo procliuius incumbentes. Iam igitur, securi de triumpho, accurrentes obuauerunt Walterio, quem et multos qui cum eo erant obtruncauerunt. Petrus enim heremita iam Constantinopolim redierat, quoniam illum auscultare gens litigiosa non adquiescebat, et quoniam eos imparatos Turci reppererunt, ideo facilius superauerunt. Decollauerunt etiam quemdam Domini sacerdotem missarum solemnium suppliciter celebrantem. Sed qui potuerunt euadere uiui fugerunt, uel in carectis uel in siluis uel in montanis delitescerent. Alii Ciuitot castellum, quatinus se defenderent, tenuerunt: quod et Turci protinus obsederunt, lignisque quam plurimis undequaque allatis, incendium et castello et hominibus preparabant. Christiani autem, extrema iam in desperatione positi, animosiores, desperatio siquidem aliquando audaciores facit, audenter in ligna iaculati sunt ignem. Sic ergo euaserunt incendium, sed non omnino euaserunt imminens mortis periculum. Apprehenderunt siquidem Turci totam castrum munitorem; et Christianos apprehensos uel occiderunt, uel captiuauerunt, uel in quodlibet opprobrium subsannauerunt. Hoc iterum passio contigit eis mense Octobri. Ecce modico temporum interuallo, paruo terrarum interstitio Christianitas bis profligata est, bis multata, bis castigata. Quod pro expiatione facinorum suorum illis contigisse non ambigimus, et pro reprimenda minus cautorum stoliditate, et pro subsequenter exercitus necessaria castigatione. Qui enim adhuc citra Constantinopolim castra metati fuerant, hoc audito, multi etenim profugi redierant, quorum omnium arma imperator emerat, quatinus inermes suis minus nocere possent; alii alios expectabant, quatinus consilio

communicato, auxiliariis freti ducibus, et copiis stipati militaribus, terram inimicorum ingrederentur, Deitate sibi, precum pura confessione, prius complacata. Dum hec agerentur, dux Godefredus et Balduinus frater eius, et Balduinus de Monte cum turmis suis per Hungariam commeantes, Constantinopolim appropinquabant. Podiensis namque episcopus et comes Raimundus per Sclauariam gradiebantur. Hugo Magnus et Flandrensis comes, et Normannus, cum suis commilitonibus Romam pretereuntes, in Apuliam deuenerunt. Boamundus autem tantas Francorum frequentias audiens aduentare, neque siquidem tantum hominem huiusce rei ignarum tam diuulgata fama pertransire poterat, singulorum probitatibus signisque perscrutatis, pallium optimum sibi precepit afferri. Quod per particulas concisum, crucem unicuique suorum distribuit, suamque sibi retinuit. Tantus igitur militum concursus ad eum subito factus est, quatinus comes Rogerius in obsidione, erant siquidem uterque in quadam obsidione, pene solus remanere; dolensque se suam amisisse gentem, Siciliam cum paucis reuersus est. Boamundus autem, ut erat uir per omnia modestissimus, modeste uiam suam et euectiones preparauit; et cum optimatibus suis et affluentibus armatorum copiis transfretaui, et tandem tranquillo remige suo in Bulgarie partibus applicuit. Nomina uero suorum qui ei hoc in itinere adhererunt, eique aliis coheserant in bellis, hec sunt: Tancredus Marchionis filius; Richardus de Principatu; Rannulfus frater eius; Robertus de Ansa; Ermannus de Canni; Robertus de Surda Valle; Robertus filius Turstani; Huncfredus, filius Radulfi; Richardus, filius comitis Rainulfi; et comes de Rusinolo cum fratribus suis, et Boellus Carnotensis; Alberedus de Cagnano, et Hunfredus de Monte Sciaboso. Hi omnes unanimiter Boamundo coniuncti sunt; eique se deuotissime in uia Dei obedituros, inseparabiliter iurauerunt. Hugo uero Magnus et Willelmus, Marchisi filius, ad portum Bari pelagus prepropere ingressi sunt; et nauigantes applicuerunt Durachium. Dux autem ciuitatis illius, de principibus imperatoris unus, arbitratus eos, ut reuera erant, uiros magnos et gnaros, apprehendi iussit illos, utpote qui nondum erant cuneis militaribus et auxiliariis peditum manipulis satis premuniti. Fecit ergo eos sub excubanti custodia Constantinopolim sollerter deduci, quatinus imperator pro libitu suo super eos decerneret; sique uellet, hominum et fidelitatem ab eis reciperet. Hoc autem dux ille iccirco maxime fecisse uisus est, ut et deuotionem quam erga imperatorem suum habebat res ipsa talibus indiis approbaret, eumque sibi uehementius conciliaret. Dux autem Godefredus ducum omnium primus Constantinopolim uenit, duos dies ante Natale Domini, et prope illam castra metatus est. Boamundus enim suos expectando, qui eum subsequi satagebant, pedetentim gradiebatur; proinde callide eos paulatim eundo in dies operiebatur. Imperator autem in suburbio ciuitatis duci paulo post mandauit hospitium. Armigeri uero ducalis exercitus, sine qualibet cautela, ad subuehendas paleas uel cetera sibi necessaria, extra ciuitatem cursitabant. Quippe nondum aliquid de imperatore suspicabantur sinistram, utpote qui eis uoluntarius prebuisset hospitium. Imperator uero absconse suis mandauerat Turcopolis et Pincinatis, quatinus in dies exeuntes inuaderent, et perimerent, et curiosissime super hoc excubarent. Duci suorum defectus nuntiatus est; et inopinate Turcopolorum ei patuerunt insidie. Exiuit igitur Balduinus ad suorum protectionem, et, si posset, ad insidiantium deletionem. Inuenit autem eos insequentes suos, et ex improviso incautos inuasit, et superauit, partim occidit; sexaginta quoque ex eis, uiuos comprehensos, fratri suo duci imperterritus presentauit. Audiens hoc imperator Alexius, Alexius enim uocabatur ualde iratus, malum exercitui Christi in corde suo indesinenter machinabatur. Dux de imperatoris furibunda perturbatione certus, precauens in futurum,

ciuitatem exiuit; et ubi prius sua fixerat tentoria rursus collocauit. Nocte surperueniente iussu imperatoris inuasa sunt castra ducis et exercitus eius multis lacessitus iniuriis. Dux autem, sicut erat huiusce rei sagacissimus et bellator acerrimus, excubitores qui tentoriis excubarent prudenter disposuerat, et unumquemque sibi uigilare mandauerat. Versutias enim imperatoris non nesciebat. Repulsi sunt quantocius inuasores, et ex illis septem peremptis, usque ad portam ciuitatis audacter dux fugauit fugientes. Ad tentoria itaque sua reuersus, fuit ibi pene quinque diebus. Imperator autem interim in eum malum moliri; dux sollicitius sibi suisque consiliari. Imperator autem ei transitum per ciuitatem regiam prohibere, dux subsequentium optimatum aduentum expectare. Imperator tandem ut nichil intentatum relinqueret, erat namque uir perspicax et industrius, sub pacis obtentu pactus est cum duce, quod si transfretaret brachium, copiosum ei semper mitteret mercatum, et omnibus indigentibus stipem impertiret necessariam. Tantum de eo iuramento esset securus. Ideo sic fecit imperator, ut ducem a regione illa cum suis amoueret copiis; nec posset conuerti superuentorum principum consiliis et auxiliis. Transiuit itaque dux, imperatori facta et ab eodem accepta identidem promissorum fidelitate. Boamundus interim in uallem de Andrinopolim uenit, ibique suos concionando taliter allocutus est:

‘Optimates et commilitones nostri, oportet caute nos omnes dehinc abeamus. Cautela nobis est pernecessaria, presertim cum pro Deo a nostra peregrinamur patria. Peregrini pro Deo sumus; Christi milites sumus; a Christianorum penetibus diripiendis manus rapaces cohibeamus. Tempus erit cum terram hostilem intrabimus, cum de eorum spoliis opimis ditabimur et letabimur. Christiani quicumque nobis mercatum prestiterint, securi ueniant et securi redeant. Terra in qua sumus Christianorum est, ideo nobis eam depredari non licet; tantummodo in illa pro benedictione cibaria capiamus; nec ultra quam usus uiuendi postulat fratrum suppellectilem discerpamus. Vos autem, procures nostri, familiares nostri, qui expeditiores estis, de peditibus uigilantius procurate, et ne deficiant in uia, eos expectando maturius procedite; et tentoria uestra tempestiue figite. Et quoniam, Deo gratias, opulentiores estis, opes uestras pro elemosina pauperibus effundite: Deum ante oculos presentem semper habete.’

His dictis, heros prudentissimus conticuit, et castra moueri de ualle precepit. Tandem peruentum est Castoriam, in qua Nathale Domini sollemniter peregerunt, ibique per aliquot remorati sunt dies, quesitumque mercatum habere non potuerunt. Pretendebant enim homines ciuitatis illius eos nequaquam peregrinos, sed gladiatores et tyrannos. Compulsi sunt ergo, inedia cogente, boues, equos et asinos rapere, et si quid quod mandari posset conuenientius inueniebatur. Eggressi subinde de Castoria, castra metati sunt in Palagoniam. Castellum autem hereticorum ibi erat munitissimum, abunde bonis omnibus refertum. Quod undique aggressum, habitatoribus eiusdem cum eo combustis, omnino pessumdederunt, hereticis nimirum inimicantes. Omnes siquidem illi uiatores, Iudeos, hereticos, Sarracenos equaliter habent exosos, quos omnes appellant inimicos Dei. Castello igitur illo radicitus diruto, extinctisque omnibus eius habitatoribus, tentoriis collectis peruenerunt ad flumen Bardarum. Quod Boamundus cum parte sui exercitus pertransiuit; pars etenim, comes uidelicet de Rosinolo cum fratribus suis, remansit. Homines autem imperatoris qui, uias obsidentes, palantes explorabant, uidentes exercitum diuisum, impetu facto irruerunt in comitem et in suos, sperantes se in eos indifficiliter preualituros, exercitu duntaxat a se disgregato. Quo Tancredus siue per legatum siue per tumultum cognito, nec dum enim multum alii ab aliis aberant, rapidum

calcaribus urgens cornipedem fulmineus aduolat; et fluuio qui intererat euadato, sed potius enatato, festinum comiti contulit presidium. Duo siquidem millia militum Tancredum subsecuti sunt, qui similiter amne transito eis auxilium prebuerunt. Qui confestim, preter spem Turcopolorum, ipsis preualuerunt, et eos de prelio fugauerunt, et de fugatis gloriose triumphauerunt. Nonnullis autem peremptis, plures apprehensos uinctos presentauerunt Boamundo. Qui eos percuntatos quare tam crudeliter sue resisterent expeditioni, presertim cum suo non inimicaretur imperatori, ipsis respondentibus audiuit.

‘Nos in roga imperatoris locati, nichil aliud quam quod ipse imperat possumus.’ Boamundus autem imperatori indignatus, se ipsum tamen reprimens, eos quidem impunitos <dimisit>; sed ne suis de cetero nocerent interminando eos compescuit. Dixisse tamen suis familiaribus putatur.

‘Nos transituri per imperatorem, tumorem animi compescamus; et ne eum iniuste exacerbemus, prout possumus, eitemus. Extreme imperitiae genus est, hominem ibi totum efflare spiritum, ubi commotus animus nullum habebit effectum. Porro prudentiae modus est potestatiuum hominem se ipsum dissimulare, ubi potentiae suae nequit satisfacere. Prudentia est in tempus differre quod continuo non possis explere. Rursus socordiae et ignaui redarguendus est qui cum ultra non possit, intonat minis; cum uero possit, illate obliuiscitur improbitatis; si possumus, imperatorem beneficiis superemus; sin autem, mala nobis illata equanimiter dissimulemus.’

Hec ait, et iram animi tacitus continuit. Hoc bellum factum est quarta feria in capite ieiuniorum. Nulli dubium quin illa die peregrini inuiti pugnauerint, nisi quod se defendendi necessitas eis incubuit. Interea imperatoris legati obuiauuerunt Boamundo; Boamundus enim suos ad eum iam direxerat, qui eum per terram illam secure deducerent, et eis ubique mercatum impenderent. Misit autem ad hoc quemdam suum corpalatium, sibi ualde familiarem, hominem admodum sollertem. Iste semper preibat, et ex imperatore regionarios allocutus, forum rerum uenaliu semper eis preparabat. Ad quoddam uentum est castellum, quod, quia frumento, caseo, uino et oleo redundabant, aggredi contendebant. Castellani siquidem neque eis mercatum preparabant, et in tantum eos uerebantur, quod neminem eorum recipiebant. Boamundus autem illud uiriliter prohibuit, ne forte imperator in eo aliquid inueniret perperam; licet ei Tancredus et alii multum in faciem restiterint. Preualuit tamen <sententia> prohibentis. Mane facto, obuam ei exierunt castellani cruces pre manibus gestantes, et indulgentiam deprecantes; et ei quaecumque placuissent offerebant. Ille autem libenter eis indulsit et pertransiuit.

Venit uero ad ciuitatem que Serra dicitur; et ibi sufficiens habuerunt mercatum. Boamundus tunc prudenter egit, quoniam cum duobus Corpalatiis sine qualibet amaritudine concordatus est; et amicissimi in die illa facti sunt. Pro illorum denique amicitia cuncta reddi iussit animalia, quae sui rapuerant, quaecumque fuerunt inuenta. Corpalatii autem hominibus omnia, quorum fuerant, reddiderunt. Luctus itaque plangentium uersus est in gaudium. Denique, prout tempus poscebat, de loco in locum castra metati sunt, et usque Rusam ciuitatem uenerunt; ibi quaecumque necessaria erant sufficienter comparatis, Grecorum quippe gens Boamundum uidere inhiante desiderabat, suos tetenderunt papiliones, feria quarta ante cenam domini. Boamundus ibi suam gentem dimissa cum paucis ad imperatorem loqui profectus est, suisque dixit hominibus:

‘Modeste uos agite: ego uos preibo, uobis transitum preperaturus. Vos autem moderanter appropinquate ciuitati, et omnia sapienter agite.’

Tancredus autem, <caput> et princeps militie Boamundane, uidens Christianos in expeditione pauperatos et mendicos, eis in immensum condoluit; et illos, qua cibaria inuenirent, per aliam uiam conducere cogitauit. Inuenerunt in uallem ubere glebe gaudentem, et nutrimentis corporalibus refertam; ubi pascha domini celebrauerunt. Imperator audiens, quem nimium uerebatur, aduenisse Boamundum, frequenter enim de prudentia et audacia eius audierat; ipseque semel et iterum cum patre suo Guischaro pugnauerat et superaerat. Honorifice suscepit eum, et extra ciuitatem, prout utrumque decebat, copiose procurauit. Dum autem imperator de colloquio Boamundi precepisset, dux Godefredus Constantinopolim, suis ultra Brachium relictis, redierat, quoniam imperator, ut ei pepigerat, mercatum nullum trans mittebat. Episcopus quoque Podiensis et Sancti Egidii comes, sua iterum post se intermissa multitudine, aderant. Imperator a suis accepto consilio, gens quippe grecorum multum callet inconsiliis, heroas singulos per internuntios allocutus est; quatenus ei omnes, et hominum et fidelitatem facerent, et sic securi transfretarent. Optimates enim regie ciuitatis sibi precauentes, ne forte Franci congregati in eos insurgerent bonisque suis eos priuarent, illud imperatori consuluerant, ut saltem taliter a Francis securi uiuerent. Franci siquidem omnino periurium uitant. Hec imperator ingeniose querere. Franci uiriliter negare. Franci pretendere se iuramentum nulli nisi Deo debere, cui milites erant in uia. Ad hec imperator transitum abdicare. De cetero, et mercatum et conductum polliceri, seque ipsum post eos iturum, et eis cum omnibus copiis suis subuenturum affirmare. Angustiabantur Franci, iuramentum facere renuentes, presertim cum Greci aliter eis meatum nequaquam consentirent. Quid facerent? Contra Christianos pugnare nolebant; transitum habere pacifici non poterant; imperfecto ad quod ierant negotio, ad propria regredi abominabantur. Tandem multis compulsi necessitatibus in hanc deuenere sententiam, pollicitationibus imperatoris aliquantulum allecti: quatenus eo tenore satisfacerent imperatori, si ipse de quibuscumque eis promittebat eis iurari preciperet. Quod ita totum factum est. Iurauerunt igitur Alexio imperatori uitam et honorem, quod neutrum ei auferrent, quo ad ipse quod iurabat bona fide teneret. Comes autem Sancti Egidii plus aliis renitebatur; immo, quomodo de imperatore suos ulcisceretur, irrequietus cogitabat. Preualuit tamen communis heroum sententia; et ab hac intentione animosum comitem reuocauerunt. Iurauit itaque, sed ad hominum nequaquam deductus est, dixit enim se malle mori, quam hominum faceret imperatori. Dicunt Grecis sacramentum comitis satis fuisse, quandoquidem illud quod amplius exigebant extorquere non potuerunt. Preceptum est igitur ilico de nauigio. Tancredus interim cum exercitu sibi commisso aduenerat. Audiens itaque quod imperator iuramentum a maioribus natu exegerat, cum Richardo de Principatu inter plebeios delituit; pupibusque acceleratis, properus pertransiuit. Boamundus tamen suis transfretaturis succincte dixit:

‘Maturate gradum, nec aliquid incaute faciatis, demorabor adhuc de mercato locuturus, ne aliquid inconsulte fecisse uideamur. Vos prudenter ambulate, nec nimis remisse nec insipienter militate. Plerumque contingit ut quorundam insipientia sapientium causus impediatur. Videte igitur quomodo caute ambuletis omnes et singuli, et alius alium attentius commonete.’

Hec ait, et de transitu festinanter mandauit. Ecce iterum legationes episcopi Podiensis pariterque comitis aderant Tolosani. Remansit itaque comes cum sua gente, donec ei et Boamundo satisfactum est de mercato. Dux Godefredus cum aliis Nichomediam uenit, ibique cum Tancredo tribus diebus fuit. Cognitoque quod nulla, qua tot et tante gentes

possent procedere pateret uia, misit dux qui rupium et montium complanarent precipitia, hominum tria millia. Qui, acceptis securibus asciis et uidulis aliisque multimodis ferramentis ad carecta et fructa stirpanda, ad prurupta montium coequanda, uiam exercitui preparauerunt; positisque in altum signis, que subsequentes agnoscere possent ne forte deuiarent, uenerunt Nicheam, pridie nonas Maii. Nichea autem totius Romanie caput est. Castris itaque metatis locatisque tentoriis, obsessa est Nichea, que ciuitas est munitissima: utpote quam ostentabant inexpugnabilem in coelum porrecta menia lacusque adiacens, ciuitatem a latere cingens. Passi sunt igitur ibi Christiani <calamitosam> panis inopiam: ita ut, si quando panis unus inueniebatur, uiginti uel triginta denarios emeretur. Nondum enim mercatum ad eos ab imperatore fuerat directum. Sed Deo de suis procurante, uenit confestim Boamundus copiosum terra marique deducens mercatum.

Facta est itaque inopina et repentina uictualium ubertas in tota Christi militia. In die Ascensionis dominice, aggressi sunt ciuitatem expugnare, et contra muralem altitudinem machinas ligneas erigere. Per duos igitur dies infestantes acriter ciuitatem, conati sunt etiam murum suffodere. Gentiles qui intus erant, econtra uiriliter instare, muros penatesque suos magna ui defensare, lapides et spicula dirigere, clipeis se protegere, et superuenienti telorum nimbo se audacter opponere. E regione Galli nichil intentatum relinquere, consertorum testudine scutorum se occultare, et sic iaculorum ingruentiam deuitare, et sic per sepe fatiscientes obsessos lacessere. Ciues interim, missis nuntiis, neque siquidem, qua lacus extendebatur, ciuitas obseruari poterat, a contribulibus et confinibus suis adiutorium conuocauerunt, dicentes;

‘Accelerate, per meridianam portam, nichil formidantes, ingressuri. Porta enim, inquit, meridiana adhuc ab omni uacat obsidione.’

Ipsa autem die, porta eadem comiti Tolosano et Podiensi episcopo, sabbato scilicet post ascensionem domini, commissa fuit: nam eadem die uterque aduenerant. Comes itaque Sarracenis secure accurrentibus ex improviso armatus obuiauit, et eius exercitus totus in armis speciosus; et omnes signo sancte crucis confisi, barbaram uiriliter reppulerunt stoliditatem. Que gens, non paucis suorum amissis, in fugam turpiter uersa est et a Francis indifficulter superata. Comes itaque cum magno tropheo, ea die, tentoria sua ingressus est. Ciues obsessi rursus alios direxere nuntios, qui et de auxilio loquerentur, et spem pugne et certitudinem uictorie iurando testarentur. Veniebant igitur cateruatim congaudentes, et uictoriam in manibus autumantes, et de spoliis inimicorum diripiendis iam letantes. Afferebant itaque suos unusquisque funiculos, quibus uinctos ad sua captiuatum ducerent Christianos. Confidebant namque, et in magnis nationum congregatarum copiis, et in sue uiribus animositatis. Paruipendebant etiam gentem Christianam, utpote et itineris longinquitate molestatam, et fame et siti multisque <aliis> incommoditatibus profligatam. Ex montium igitur cacuminibus incaute conglobati descendebant, et ad ciuitatem usque discurrere satagebant. Quibus iterum obuiantes Franci, Franci siquidem, nichil negligentes, uias omnes obseruabant, eos rursus inuaserunt, rursum superauerunt, rursum fugauerunt; multis autem internicioni deditis uictoriosi redierunt. Attulerunt etiam plurima cesorum capita, que fundibalarum proiecerunt in ciuitatem, ad obsidentium exultationem ad obsessorum conturbationem. Non tamen gentiles minus animosiores Christianis resistebant: sed modo de propugnaculis iacula dirigere, muros defendere; modo progredientes, ipsa castra perturbare. Contra comes et Podiensis episcopus homines ordinauerunt, qui turrem, que

tentoriis suis porrecta preminebat, incessanter suffoderent; et infractis uiribus operi iniuncto insisterent. Aggressi itaque ciuitatem, colonos rebellantes balistis et arcubus et fundis deterrentes, grandinem etenim superuenientia tela putares, homines preparados ad murum usque direxerunt; et ne quid eis mali possent oppidani moliri, sagaciter eos tuebantur. Suffoderunt itaque turrem radicitus, immissisque lignis, et igni in muro terebrato succenso, indemnes redierunt ad suos. Ignis extemplo lignis preualuit. Quibus combustis, turris dependens extabuit; et per rimas dehiscens, ruine machina tota succubuit. Sed quoniam nox erat, non potuerunt nec uoluerunt Christiani contra urbem preliari, quod mane futuro se facturos disponebant. Dilatio autem ipsa multum obsessis profuit, multum uero Christianis obfuit. Nocte siquidem gentiles murum irrequieti reedificauerunt; noctemque illam insomnem duxerunt, in nullo pigritantes, sed de ciuitatis sue tuitione se inuicem cohortantes. Facto diluculo, Franci de inopina muri reedificatione uehementer admirati sunt, et eorum irrequietudinem laudauerunt; et tamen, quia diutius ibi morari compulsi sunt, doluerunt. De repente siquidem maceriam eo usque inaltauerunt, ut Christiani eos ex illa parte nequiquam nocere possent. Cassatus itaque Christianorum labor hoc modo fuit, quibus illa meniorum suffossio nichil profuit. Ecce aduenerat comes de Normannia, comesque Stephanus, necnon et Rogerius de Barnauilla et alii quam plures. Isti omnes urbem obsederunt, tentoria sua prope locantes. Ex una parte obsederant eam Boamundus et Tancredus. Iuxta quos dux Godefredus, deinceps autem comes Flandrensis, uir quidem strenuus et miles audacissimus. Iuxta hunc etiam Robertus Normannus. A porta uero meridiana, Tolosanus et Podiensis, ut dictum est, excubabant. Ita circumcirca eam uallauerant, quatinus nemo uel ingredi uel egredi posset, nisi qua lacu ciuitas cingebatur. Per lacum etenim, Christianis uidentibus, securi nauigabant, sibiue necessaria nauigio deuectabant. Porro Christi militia taliter urbem obsederat. O castra speciosa, o tentoria imperiosa. Quis unquam similia uidit tabernacula? Cesset illa adulabilis fabula de Troia; uilescant illa Pelasgorum tentoria; obscrentur ulterius procerum illorum actus et nomina. Illic Ulixes suam exercuit astutiam; Ajax suam ostentauit audaciam; Achilles suam manifestauit duritiam. Hic Christiani columbinam pretendebant simplicitatem, et in armis mundam et gloriosam exercebant militiam. Mundi moribus, uegeti corporibus, animosi pectoribus militabant. Quippe animabus suis precauebant; carnisque uoluntatibus et uoluptatibus omnia illicita abdicabant. Fulgebant in armis, maxime in morum ornatu erant decentissimi. Fateor, et uerum fateor, quoniam, si Balaam huic tam formose speculationi adesse meruisset, tentoria ista tentoriis Israeliticis preposuisset. In castris siquidem Christianis, nec Finees Madianitem, quam pugione confodere debuisset, inueniret; nec serpens malignus, quem pro malignitate sua torreret, haberet. Ut breuiter dicam, militia illa ecclesie formose instar erat et forma, ut de tali non temerarius Salomonem decantasse autumauerim. Ecce tu pulchra es amica mea, sicut tabernacula cedar, sicut pelles Salomonis. In ista siquidem expeditione duces ipsi militabant, ipsi duces excubabant: ut nescires quid dux a milite, quid miles differet a duce. Preterea ibi erat tanta rerum omnium communitas ut uix aliquis aliquid sibi diceret proprium; sed, sicut in primitiua ecclesia, ferme illis erant omnia communia. Lupanar et prostibulum omnino a castris suis procul eliminauerant, et potissimum de morum honestate disceptabant. Ibi tamen cum hominibus mulieres cohabitabant, sed uel in coniugio uel in legali ministerio. Si quis enim alicuius conuincebatur inhonestatis, uel in faciem, ut ceteris metus incuteretur, castigandus increpabatur, uel grauiter de eo uindicabatur. Cotidie siquidem de continentia

sermocinabantur episcopi, et omne scortum et abusum de medio castrorum abominabantur. Opponebant se certatim castrenses illi, pro fratribus, inimicorum gladiis; et mirum in modum letabantur, si mori mererentur prout ulciscendis proximorum iniuriis. O super omnes regiones extollenda Gallia, quam pulchra tabernacula tua ecce in Romania. Ab occidentali Europa armata iter arripuisti; et in Asia tentoria tua et conopeorum tuorum paxillos collocasti. Conseruet, ac perennet Deus hanc bone uoluntatis tue unanimiorem: quatinus tuta procedere possis ad quam suspiras Ierusalem. Turci interim et pro ciuitate defensanda desudabant, et a meniorum restauratione nullatenus quiescebant. Terra undique obsessi, lacui uictualia subuecturi secure se committebant. Ibant et redibant, Christianis uidentibus, nec eis nocere poterat Francorum quantuslibet exercitus. Sed quis eorum sollicitam euasit sollertiam? Franci, uiri per omnia prudentissimi, consilium acceperunt, quatenus oppidanis auferrent etiam lacum. Direxerunt itaque legationem suam Constantinopolim, que uocabulo antiquiori Bizantium dicta fuit: unde et adhuc monete ciuitatis illius denarios bizanteos uocamus, quatinus imperator imperio potestati uo nauigium copiosum Ciuihot dirigeret, ubi portus erat opportunus; et quoniam nocuit differe paratis, nullas in remittendo innecteret moras. 'Insuper, inquiunt, boues et plaustra nobis trans mitte, ad rates per montana et siluas ad lacum usque subuehendas. Si enim taliter egeris, ciuitatem Nicheam, quam obsedimus, quam tibi Turci uiolenter abstulerunt, indubitanter recuperabis. Nullum enim habent effugium, si suum eis interdiciamus nauigium.'

Ex imperatoris precepto, et boues festinanter adducti sunt, et naues ueliuole portum Ciuihot appulerunt; Turcopolis etiam imperatoris affuerunt. Scaphe carrucis superposite, bobus huic operi ministrantibus, usque ad crepidinem lacus magno labore deducte sunt. Ea uero die noluerunt eas in lacum impingere, quia commodius duxerunt noctem expectare. Hoc autem ideo fecisse uidentur, quatinus ex improviso ciuitati per lacum approximarent, nauigiumque castellanorum, dum nescirent, diriperent. Sole ruente nocteque terris incumbente, naues in lacum impegerunt, easque Turcopolis mandauerunt. Crepusculo diei albescente, lacum sulcantes, ordinate tendebant puppes ad ciuitatem. Ciues lacum nauibus opertum eminus aspicientes, mirabantur; et si forte sibi ueniret adiutorium suspicabantur. At postquam fides eis facta est naues illas contra se preparatas, neque nauigio suo, sicut heri et nudiustertius, ullus patebat de cetero commeatus, dirigere metu, et exangues facti desperauerunt. Repentino siquidem casu perturbatis, preter spem omnia contigerant. Rebellando etiam nequaquam ulterius resistere poterant, super quos confluxerant gentes innumere. Urbi, terra lacuque obsesse, nulla spes erat salutis. Nullus locus effugii, preter quod omnibus adiacet uictis dedecus deditiois. Exterrebant eos arma igcognita, et ipse fulgor armorum obsessos exanimabat. Nouerant Francorum gentem ferocem et bellicosam, nec eos ab incepto desistere, donec eis omnia pro uoto contigerint, sciebant eos penitus immisericordes, quos ipsi exacerbauerant, gentis sue peremptores. De imminente ergo tractantes periculo ad imperatorem dirigunt, utque sibi sub lege deditiois respondeat satisfaciunt.

'Securos, inquiunt, faciat nos imperatoria fides tua non uiolanda, de familiaribus et substantiis nostris; urbemque deditam suscipe pacto tue protectionis. Impune iubeas recedamus, urbemque tuam tibi reddemus. Tuere nos ab istis carnificibus qui adhuc te grauiter infestabunt, tuisque fac nos presentari conspectibus. Obtemperabimus tuis mandatis, si nostris eque respondebis uoluntatibus. Liceat nos tibi seruire, liceat nos uiuos in tuum imperium uel in tuum caput insurgentes dimicare. Ne nobis imputes, quoniam

dum licuit contra te pugnauiamus, quia tunc lege belli uiuebamus. Fac nos tibi obnoxios uita concessa; ex inimicis prepara nos seruos tibi deuotos. Si quod absit, posthac nos tibi senties ingratos, ingratitude nostre, plexis corporibus, et tandem capitibus amputatis, digna repende. Tanto siquidem erimus tibi fideliores, quanto parturies nos beneficiis tuis obnoxiores. Larga liberalitas imperatoris parcat uictis, debellet superbos.’

His imperator auditis, Christianorum profectui, ut postea rei probauit euentus, occulte inuidens, obsessorumque legationi satisfaciens, satellitibus suis imperauit, quatinus et se, et sua dedentes, Constantinopolim impunitos deducerent, deque ciuitate seruanda curiosi procurarent. Iuxta preceptum imperatoris omnia facta sunt, et ciuitas reddita est; gensque gentilium ad urbem imperatoriam indemnis deducta est. Quam, ut dictum est, non modo captiuitatis, sed honorificentia libertatis suscepit imperator, magnisque dapsilitatibus educatam honorauit. Hoc autem iccirco fecisse dicitur, quatinus et liberatos sibi affectaret aliosque ad deditionem inuitaret, eosque contra Christianos tempore opportuno animaret, ac per eos, in quibusdam inuidebat, occasione se prebente, rebellaret. Pauperibus tamen Christianis multa largitus est donaria, ut taliter quod apud se occultabat clandestino dissimularet figmento, seque suaque commenta in futurum per competentes reseruaret machinationes. Ciuitate reddita, Christianorum gens ab obsidione secessit. Mortui sunt ibi multi Christiani, alii fame, alii gladio, alii quolibet exterminio. Hos autem omnes existimabant felici laureatos martirio, quoniam pro fratrum compassione sua corpora tradiderunt. Gentilium etiam, pro uariis bellorum euentibus, pro ingruentibus incursantium infortuniis, multa trucidata uideres corpora, multa passim repperires inhumata cadauera. Per septem hebdomadarum circulum tresque dies, ibi Christiani demorati sunt; et capta seu magis reddita ciuitate, pedem alias direxerunt. De non publicandis etenim ciuitatis illius penetribus imperator mandauerat. Noluissent etiam ibi tot dies expendisse, quoniam rebus suis multisque diebus incassum expensis, ut uidebatur, imperatori totum immolauerant, quod uel sanguinem suum effuderant, uel quod quas attulerant facultates in immensum attenuauerant; nec etiam, que multimodis mortibus acquisierant, spoliis opimis gratulabantur. Penitebat igitur eos longe obsidionis, quandoquidem non dominati sunt urbi, more subjugate ciuitatis. Nam, si saltem publicarentur facultates inimicorum, et paupertas egenorum temperaretur, et absumpte aliquantulum resarcirentur impense. Non igitur equanimiter Alexii mandatum pertulerunt; et tamen, quia tunc nichil proficerent, in tempus siluerunt. Hic primum patuit odiorum seminarium, hic compertum est inimicitiarum fomentum. Hic discordiarum ceperunt incentiua pullulare, hic simultatum simulacra uisa sunt succrescere. Nam, quoniam Alexius non recte contra eos egerat, ipsi contra eum de ultione cogitabant. Hic igitur primus liber claudatur, ubi prima ciuitate deuicta, quamuis ea pro uoto potiti non fuerint, Christianus alias militatum ire disponit exercitus. Vadant interim Christiani, jnosque ad inceptum opus accingamur, cum luce surgentis aurore.